

Bácsmegeyei Függelenség

A BÁCSDROG VÁRMEGYEI ÉS A ZOMBORI FÜGGELENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Előfizetési ár: Egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre 3 kor. **Tanítók részére:** Egész évre 8 kor., félévre 4 korona. Egyes szám ára 10 fillér.

Kiadó tulajdonos a „Bácsmegeyei Függelenségi párt.”
Az ügyvitelre jogosult megbízott: **László Ferenc.**
Felelős szerkesztő: **Pintér Gyula.**

Szerkesztőség: Csihás Benő-utca 3. szám.
A közlemények ide küldendők.
Megjelenik: **vasárnap és csütörtökön.**

Még sem kellene tuszok?

Igazán nem ösztönöz bennünket sem a gyűlölködés, sem a rémlátás, De lelkiismeretbeli kötelességet vélünk teljesíteni s hitünk szerint az *egész zombori magyarság* gondolkozását tolmácsoljuk, midőn fölvetjük a cikkünk élére tüztöt kérdést,

Szerintünk Zomborban a tuszok őrizetbe vételének dolga már abban a pillanatban aktuális volt, amikor a főhadparancsnokságnak erre vonatkozó ismeretes rendelkezése megtörtént; mert — köztudomás szerint **Zombor egyik főfészeke a szerb irridentizmusnak.** De ettől eltekintve, kiáltólag utal a veszedelemre az események historiai lefolyása s a több mint gyanus jeleknek egész sorozata is.

Ebben a tekintetben három figyelemre méltó momentum emelkedik ki.

Az első a Mihájlovič-féle kompánia esete. Erre nézve tudvalevőleg bírólilag megállapított, hogy egész csomó szerb kabátos ember a trónörökös pár meggyilkolásán örömrivaldalban tört ki; ujjongott, tombolt, áldomást ivott vad örömeiben s éltette Petárt és Nikitát. Talán tulhajtás nélkül konstatálhatjuk, hogy ez a gyalázatoság jellemző fényt vet a mi szerbjeink egyrésztének érzelmvilágára.

A második momentum: hosszú sorozata a hasonló büns cselekedeteknek, melyek hetek óta állandóan foglalkoztatják a kir. törvényszéket, rengeteg munkát okoznak az ügyészségnek és szakadatlan tevékenységben tartják a rendőrséget. Bizonyára mind olyan jelenségek, melyek nem csak fölháborítják, hanem méltán nyugtalanítják a magyarságot, de méltán gondolkodóba ejthetik a jogrend és közbiztonság hivatott őret is.

A harmadik és bizony nem jelentéktelen momentumot foglalják magukban azok az aggasztó tapasztalatok, melyek hadseregünknek az oroszok fellett kivívott fényes győzelme alkalmából rendezett tüntetések során merültek föl.

Amikor például a tüntető tömeg sorban eltávolította a szerb cégtáblákat és egyik szerb kereskedőnek — akinek szintén leszedték a cégtábláját — a szemére vetették, hogy miért nem szedte le a táblát önként, holott azt a közhangulat már régen követelte, akkor az illető kereskedő száján kiszaladt az a leleplező vallomás, hogy ő nem oka semminek mert, — **„igy határozták.”**

Hát kik határozták? Hát van ebben a városban valami **titkos szerb direktorium**, amely a szerbség magatartását imperative irányítja? ... Ugy-e bár, talán minden fantázia nélkül megállapíthatjuk, hogy itt olyan gyanus jelenség mutatkozik, amelynek miben állását mindenáron ki kell deríteni s ha esetleg nem lehet is kideríteni, akkor ez a gyanus jelenség önmagában is elég arra, hogy a mai rendkívüli viszonyok között — **rendkívüli órendszabályokat** alkalmazzanak?

Egy másik — névszerint a Radoszavlyevits — eset pedig már nem is gyanus jelenség, hanem **ordító bizonyíték, kész deliktum.** Ott ugyanis az történt, hogy midőn a csütörtöki tüntetések alkalmával a tömeg — melynek soraiban katonák is voltak — megjelent Radoszavlyevits Sztankó sztapári-uti kereskedése előtt és követelte a szerb cégtábla eltávolítását, akkor ez a notorius magyarfalo nemcsak megtagadta a tábla levételét, hanem behúzódva az üzleti helyiségébe, ocsmányul szidalmazta a magyarokat s mikor erre a tömeg erősebben lépett föl, akkor Radoszavlyevits Sztankó közből lött s **a lövést éppen a katonákra irányította.** Erre természetesen megakarták lincselni, de szerencséjére egy katonatiszt megmentette, aki őrséget is állított a ház elé. Aztán a rendőrség letartóztatta a merénylőt, aki most is a rendőrség foglya.

Ez a tényállás. S ebben két dolog hívja ki a figyelmet. Az egyik az, hogy Radoszavlyevits, a fegyvertartási tilalom ellenére, löfegyvert tartott a háznál. S a közhit szerint így van ez nagyon sok szerb háznál Zomborban s talán egész raktárra való rejtegetett fegyvert lehetne összeszedni a szerbeknél, ha — kitűnő nyomozni a titkos rejtekhelyeket.

A másik kiemelkedő pont az a vakmerőség, hogy ez az ember egész tömegre merészelt lövődözni és **rálött magukra a katonákra**; holott, a főhadparancsnokság kihirdetett rendelkezése szerint, **a véderő tagjai ellen intézett merénylet főbenjáró bűn**, amelynek irtózatosa büntetése. Mekkora elvadultság, mily végsőig elszánt fanatizmus, mily sötét gyűlölet kell ahoz, hogy valaki ilyen veszélyes vakmerőségre vetemedjék.

Mindent összevéve, aki eddig talán nem is sejtette, az már most láthatja, hogy **forrongó vulkán fölött járunk itten.** Eszerint **itt van a tizenkettedik óra — ölni a hatalommal.**

Gondoljanak arra az illetékes faktorok, hogy a hadvezetőség megállapítása szerint hadseregünknek ugy a déli, mint az éjszaki harctéren kimondhatlan károkat okoztak az ellenség szolgálatában álló **belföldi kémek és árulók** besugásai. Vajon nem ehető szükség-e tehát olyan **órendszabályokhoz** nyulni melyek **elrettentő hatással lehetnek ugy a merénylőkre, mint a kémekre és árulókra?**

A győzelem öröme.

Hadseregünknek az oroszok fölött aratott fényes győzelméről csütörtökön délután érkezett hivatalos híradás Zomborba, ami annál fölvillanyozóbb hatást tett a közönségre, mivel a délelőtti órákban — ismeretlen forrásból — éppen ellenkező hírek kerültek forgalomba.

Délután 3 óra tájban örömtől kipirult, szaladó emberek árasztották el az utcákat, hirtetve uton utfélen, hogy Galiciában az egész vonalon megvertük az oroszokat. A vérmesebbek pláne arra esküdtek, hogy a rengeteg muszkasereg lerakta csapataink előtt a fegyvert.

Egyszerre megperdült a dob s a hivatalos kiáltó harsogó szóval adta tudtul mindenkinek, hogy a városi hatósághoz érkezett hiteles értesülés szerint hadseregünk az éjszaki és éjszakeleti harctéren egyhét óta tartó óriási ütközetben fényes diadalt aratott az egész vonalon; s ennek öröme hálaadó istentisztelet lesz a piébánia templomban délután 6 órakor, egyuttal föl hívja a hatóság a lakosságot, hogy este világítsa ki az utcákat. Ezt a híradást nyomom követte az a másik értesítés, hogy a helyőrség is hasonló tudósítást kapott a katonai főparancsnokságtól s a katonai zenekar muzsikaszóval fog végig vonulni az utcákon.

Néhány pillanat alatt talpon termett és az utcákra özönlött az egész város. Örömmámor fogott el mindenkit, a lelkesebb lángra sugárzott a szemekből; s amikor csakugyan föl harsant a katonai zenekar diadalmas indulója, mintha a földből nőttek volna ki az emberek, pár pillanat alatt ezrével volt a sokaság a zenekar körül s megindult az éljenző és rivalgó tömeg a Kossuth Lajos utcán a városháza felé. Még el sem érték a városházát, a tuláradó mámoros öröm már is szilajon csapott ki a szivekből. Olyan lelki állapot volt ez, amikor a tömeg ellenálhatatlan ösztönnek engedve, nem képes zabolázni tomboló érzelmeit. Csak egy hang kellett, mely elkiáltotta, hogy: **„Le a szerb föliratokkal!”** s a következő pillanatban már zuhogva repültek le a szerb nyelvű bolti táblák; s egy negyed óra mulva nem volt többé szerb fölírás sehol.

Szerencsére, csak a táblákat távolították el, de maguknak a szerb polgároknak nem esett semmi bántódásuk. A közönség még ebben a deliriosos mámorban sem keresett bosszút; nagy és lelkes örömeiben csak azt akarta demonstrálni, hogy a magyar fegyverek fényes diadalának napjaiban nem hajlandó tűrni semmit, ami a magyar állameszmével ellentétben áll és nem hajlandó különösen megtűrni a szerb nyelv hivalkodó szereplését, mert hiszen ez a szereplés önkéntelenül is arra emlékeztet mindenkit, hogy a mostani borzalmas világháborút tulajdonképpen a szerb orgyilkosok garázdálkodásának köszönhetjük.

Igy kell felfogni, ebből a szempontból kell megítélni a tömeg heves kitörését. S noha az efféle kirobbanásokat nyugodt vérrel senki sem helyeselheti, mégis bizonyára itt alkalmazni kell azt a bibliai mondást: **„Jaj a botránkozónak, de százszor inkább jaj a botránkozatlónak.”** Ami más szóval annyit jelent, hogy a szerb üzlettulajdonosok főképpen magukat okolhatják a történetekért; mert elégszer kaptak barátságos figyelmeztetést és kellett volna annyi józan beállásuknak lenni, hogy ebben a puszkaporos világban oktalanság a tüzzel játszani és oktalanság a tömegszenevélyt provokálni; de öbennük erősebb volt a megrögzött makacsság, mint az okos belátás. Játszottak a tüzzel; tehát valóban maguk az okai, ha megégették az ujjukat. Ebben a dologban különben igen jellemző nyilatkozatot tett egyik szerb kereskedő, de azt lapunk vezércikkében tesszük szóvá. Szenzációs részlete volt a cégtábla eltávolítás aktusának a Radoszavlyevits Sztankó — sztapári-uti kereskedő esete, amelyet, komolyabb jelentőségénél fogva, szintén a mai vezércikkben tárgyalunk bővebben.

A cégtáblák ledobálása után nem fordult elő semmi különösebb incidens. A beláthatlan sokaságú tömeg, a katonai zenekarral, lelkes tüntetések között bejárta a körutakat és a

város főutcáit s a Jókai téren, a Rákóczi-szobor előtt, megkapó módon demonstrált. A katonai zenekar eljátszotta s a tömeg egyidejűleg elénekelt a Himnuszt, miközben egy katoná, magyar nemzeti zászlót lobogtatva, a másik pedig a király arcképével a kezében, fölállott a szoborra. Nemzeti színű zászló, a király arcképe és Rákóczi alakja együtt nézett le a sokaságra, amely viharos éljenzésben adott kifejezést határtalan tetszésének. Azután a Rákóczi induló hangjai mellett tova vonult a menet.

Délután 6 órakor a katonai és polgári hatóságok részvételével Te Deum volt a plébánia templomban. A protestánsok pedig — köztük sok népfőlkelő is — az evang. templomban tartottak hálaadó isteni tiszteletet, ahol Lombos Alfréd evang. lelkész mondott emelkedett szellemű alkalmi imát.

Este az egész város a korzón és a Szabadságtéren sereglött össze, várva a katonai zenekart, mert az volt a terv, hogy disztakaróddal végzik az örömmünnepet. A katonai parancsnokság és a polgári hatóság azonban lefújta az esti tüntetést, mert attól tartottak, hogy a délután történtek folytatásaképpen szerbellenes tüntetések történhetnek. A várakozásában csalódott közönség tehát azzal kárpótolta magát, hogy gyönyörködött a szép kivilágításban, amely valóban impozáns látványt nyújtott.

A fiatalság azonban még sem engedte tüntetés nélkül lefolyni az estét. 10 óra tájban összeverődött egy jókora tömeg és lámpionokkal, zászlók alatt bejárta a kaszárnyákat s az összes katonai kórházakat s lelkesen éltette a hadsereget. Ebből a célból bevonultak az Elefánt vendéglő udvarába is, ahol a tisztikar, katonazene mellett, mulatott. A katonai zenekar kíséretével elénekelték a Himnuszt s bucsuzóul még egy viharos eljént kiáltva a hadsereg, szép rendben elszórtak.

Az örömmünnepből a sebesült katonák is kivették némileg a részüket. *Baloghy* Ernő volt országgyűlési képviselő ugyanis — az illetékes parancsnokság engedélyével — zárt körben, igen kedves ünnepélyt rendezett pénteken délután a főgimnázium épületében elhelyezett könnyű sebesültek részére, akik közül már sokan egészen meggyógyultak.

Az ünnepély — melyen az egész kórházi személyzet és az összes ápoló urhölgyek is résztvettek s melyet a *Baloghy* Ernő által oda rendelt cigányzenekar muzsikája élénkített — az udvaron folyt le. A Rákóczi indulóval kezdődött. Azután *Baloghy* Ernő intezett lelkes hangú, megkapóan szép, hazafias szellemű alkalmi beszédet a katonákhoz, amely mélyen meghatotta és magával ragadta a hallgatóságot. A katonák szemében kigyúlt a harcias lelkesedés és hősiesség bátorság tüze, a hölgyek szemében pedig ott ragyogtak az érzékenykedés könnyei. A zajos éljenzéssel kísért beszéd után a zenekar a Himnuszt intonálta, amit a katonaság és az urhölgyek lelkes énekükkel kísérték. A magyar Himnuszt — tekintettel arra, hogy osztrák katonák is vannak a sebesültek között — az osztrák néphimnusz követte, amit az osztrák katonák énekeltek meleg érzéssel. Sorra került a Klapka induló, az Eugén mars és több szép magyar dal, miközben olyan széles jókedvre hangolódtak a katonák, hogy szívesen táncra perdültek volna, ha — szabad lett volna. *Baloghy* Ernő a nap öröme egy kis itókával is szívesen megtraktálta volna a derűs hangulatban lévő derék hadfiakat, de — sajnos — ezt már nem engedhette meg a parancsnokság. A Rákóczi induló zárta be a hangulatos kis ünnepélyt, amely után a hölgyek jó uzsonnát osztottak szét a katonák között, akik bizonyára kedves emlékeik közé sorolják ezt a uapot.

Háborgások és aggodalmak.

A mai idegrázó viszonyok között igazán nem lehet csodálni, ha izgatott a közönség s különböző kesergésekkel és képzelődésekkel gyöttri magát. Ez olyan lélektani jelenség, amely az emberi természetből és a rendkívüli helyzetből ugyszólván önként következik. Éppen azért a közhatalóságoknak is elnézéssel kell lenni a tömeglélek efféle megnyilatkozásai iránt és tulhajtott szigorúság volna zokon venniök.

ha a közönség a maga idegességében talán alaptalan föltevésekkel és okszerűtlen kritikával kíséri a dolgok folyását.

Ilyen föltevések és kritikák kategóriájából való például az az elégedetlenség, jobban mondva idegesség, mely amiatt uralkodik a közönség soraiban, hogy — dacára a katonai főparancsnokság proklamált engedélyének — még mindig nincsenek őrizet alá vett *tuszkok* Zomborban. Ugy vélik ugyanis sokan, hogy erre az elővigyázati rendszabályra fokozottabb mértékben szükség van azóta, mióta a délvideki hadműveletekben sünet állott be; mert ez szemmel láthatólag fölvilányozta a magyarfaló elemeket. Ezeknek a jómadaroknak szinte a szemükből ki lehet olvasni, hogy Isten tudja miféle botor reménységek és rejtett vágyakozások vibrálnak a szívük mélyén; amire elég bizonyosság az, hogy egyre-másra dolga akad a hatóságoknak a gyanus emberek ellen irányuló nyomozásokkal. S tagadhatatlanul nyugtalanító hatással van a közönség idegesebb részére az a tapasztalás, hogy az előállított és kihallgatott gyanus emberek legnagyobb részét — szabadon bocsátják.

Kétségkívül úgy kell innni és bizonyára úgy is van, hogy a szabadon bocsátások azért történnek, mert a nyomozások eredménye nem nyújt elég támpontot az illetők lakat alá helyezésére. De erről bajos dolog meggyőzni a Tamásokot; akik különösen azért izgatottak, mert — Konyovits Dávid ur feltűnően sokat lábatlankodik a rendőrségnél, ahol szabad bejárása van; annyira, hogy bármikor egész feszteienül betoppan a hivatalos szobákba, nem törődve azzal, hogy mások vannak odabent, akiknek pedig olyan diskrét mondanivalójuk is lehet, amit hivatalos füleknek nem volna szabad meghallani, legkevésbé a szerbek hivatalos pátronusának. Más ügyfelek — igen helyesen és természetesen — az előszobában várják a sorrendet; de Konyovits ur privilégiumot élvez; ő előtte haptákban áll az egész személyzet és nyitva van minden ajtó. És ő feltűnően sokszor él ezzel a privilégiummal.

Hasztalan magyarázza az ember, hogy Konyovits ur ügyvéd és e minőségében neki több dolga akadáhat a rendőrségnél, mint a magán embernek. A replika erre rendszerint az, hogy Zombornak mind a hetven ügyvédje összesen se jár annyit oda, mint Konyovits ur és ő bizonyára nem kaszinózni megy oda, hanem — közbenjárni vagy informálni, a csávába jutott hívei érdekében.

Mindezt természetesen nem rekriminációképpen mondtuk el, hanem csupán egyszerű figyelemztetésül. S az aggodalmak és a nyugtalanokdás eloszlátását nem is hivatalos helyről várjuk. Mert hiszen tisztában vagyunk azzal, hogy a *zombori vászonok* között a köztisztviselők kénytelenek túrni a Konyovits ur prepotenciáját, ha nem akarják magukra idézni a kaján bosszúnállást. De, igenis elcsithatná a nyugtalanokdást maga Konyovits ur, ha — kevesebbet koptatná a hivatalos szobák kilincseit.

Kivégzett szerb kém.

Hivatalos helyről kaptuk a következő hitteles értesítést:

„A cs. és kir. Armetappen-kommandó értesítése szerint *Jovánovits Dorozsláv* végzett joghallgató, *egy újvidéki szerb főgimnáziumi tanár fiát*, a brcskai rögtönítelő katonai bíróság, *beigazolt katonai kémkedés miatt, halálra ítélte és kivégeztette.*“

Bizonyára minden tisztességes hazafi nagy megnyugvással és helyesléssel fogadja a katonai bíróság szigorú eljárását; mert még az emberi részvétet is meg kell tagadni azoktól az alávaló hazaárulóktól, akik a saját hazájuk ellen a kémkedés aljas bűnére vetemednek. „*Vassal kell kivágni a gyógyíthatatlan sebet*“ — mondja a régi római regula és valóban nincs undokabb fekély egy nemzet testén, mint az árulás.

Vajha a példa okulásul és elrettentésül szolgálna azoknak a többi árulóknak, akik talán tömegesen itt lappanganak közöttünk s akik vad szenvedélyükben és elvakult magyargyűlöletükben minden gazságra képesek. Hogy vannak és sokan vannak ilyenek, akik megértek a költésre, azt szinte érezzük mindnyájan, akiket arra kárhoztatott végzetünk, hogy egy levegőt kell szívniunk hazánk titkos ellenségeivel, akik-

nek a szeméből szinte sugárzik felénk az öldöklő gyűlölet.

Jól teszi tehát minden tisztességes hazafi, ha éber szemmel figyeli a *gyanus* embereket és ha valami bűnös moccanást észrevesz, rögtön jelentést tesz az illetékes katonai vagy polgári hatóságnál, hogy hurokra kerüljenek mindazok, akik odaválók.

HIREK.

Szerb izgatók bűnhődése. Az ismeretes Mihájlovits féle izgatási pör utó-akkordjaként a napokban tartott póttárgyaláson a zombori kir. törvényszék szentenciát mondott Szlukits István és Csuk Lázár zombori kereskedőségek fölött, akik a Mihájlovits-féle bandával együtt ujjongottak a trónörökös meggyilkolásán és éltették Petárt és Nikitát, A törvényszék a vádlottakat 4 — 4 hónapi államfogházra és 20 — 20 korona pénzbüntetésre ítélte. Az ügyész és az ellátottak főlebbtek. A törvényszék a vizsgálati fogságot fentartotta.

Sokkal solyosabb büntetést kapott Palancski István bacsstóvárosi tanító, aki augusztus 18-án, a király születése napján, a zombori Reffle-féle vendéglőben ágált, a magyarok ellen, rátámadt az ott levő bunyevác polgártársainkra, hogy miért beszélnek magyarul, beszéljenek szerbül, mert — ugymond — a bunyevácok is szerbek s a katonaságról szólva, kijelentette, hogy ő maga is katoná ugyan, de nem banná, ha az egész hadsereg elveszne, csak ő maradjon élve. A törvényszék kétévi börtönrre ítélte a rabiatús embert. Az ügyész súlyosbításért, a védő enyhítésért főlebbezett. Az ellátott továbbra is fogva tartották.

A „búrok“ elutaztak. „Búrok“ nak nevezi ugyanis a katoná-humor azokat a népfőlkelőket, akik nem kaptak egyenruhát, csak sipkát és fegyvert. Szombaton délelőtt sorakozott a népfőlkélok zászlóaljja Kigyó-utcában lévő guboraktár előtt. Azután a parancsnokló alezredes imához vezényelt. Majd indulásra hangzott a vezényszó s megindult a zászlóalj a vasúthoz. Ott végbe ment a szokásos eskütétel s ebédet kaptak a népfőlkélok. Délután két órakor pedig vitte a „gőzös“ őket — ismeretlen tájak felé.

A zombori nő kereskedelmi szaktanfolyamon (Flórián ut 14.) az előadások szeptember 9-én délután 2 órakor kezdődnek. Jelentkezéseket még elfogad a tanfolyam igazgatósága.

A társulati polgári leányiskolában (Flórián ut 14.) a tanítás szeptember hó 9-én délelőt 8 órakor kezdődik, Beiratkozni lehet naponként délelőt 9 órától az iskola épületében.

Az állami elemi iskolában nemcsak az I., II., III. hanem a IV.—VI. osztály is megnyílik. A beiratások már megkezdődtek.

Adományok a sebesült katonák részére.

A Vörös Kereszt Egylet Zombori Tudakozódó Irodájába ujabban a következő adományok érkeztek: Nemes Ella gyűjtése 10 korona. Gaudmann Antal 6 drb alsónadrág, 12 drb zsebkeendő, 3 drb törülköző, 6 drb ing. Buziné Deogárió Irén 9 drb ing, 1 drb alsónadrág. Kuntz Endréné 2 drb párna áthuzattal, 1 drb lepedő, 1 kis párna áthuzattal. Spanyol Józsefné 98 drb alma, 3 drb ing, 3 drb alsónadrág, 2 liter tej. Löwy Mártonné 3 drb ing, 2 drb alsónadrág, 5 pár harisnya. Csonoplya község 9 kanna tej (1 kanna 30 l. 1 kanna 12 l. 7 kanna 25 l.) Dr. Somodý Józsefné 76 drb képes ujság, 9 pár harisnya. Csonoplya község 40 szalonna, 1 csomag vaj, a doboz cigaretta, 5 kanna zsir, 1 kis fazék ludzsir, 3 kosár szőlő, 1 kocsi ruhanemű, 9 zsák burgonya, 1 zsák fejes káposzta, 16 zsák burgonya, 7 csomag kávé, 2 csomag szappan, 2 csomag gyufa, 5 doboz cigaretta, 1 kis csomag fésű, 4 láda tojás, kis csomag kávé, 1 zsák liszt, 2 q szappan, 5 1/2 zsák fehér bab, 1 láda befőtt, 35 liter bor, 1 kocsi kenyér (35 dr), 1 kosár alma, 1 nagy kosár sajt és túró, 1 pokróc, 16 nagy párna, 36 kis párna, 264 ing, 107 alsónadrág, 3 drb vászon, 4 vég vászon, 13 pár harisnya, 1 drb dunna huza, 6 drb knndő, 109 drb zsebkeendő, 33 drb lepedő, 17 nagypárna huza, 3 kispárna huza, 12 szalvéta, 71 törülköző, 176 drb borogató rongy, 1 zacskó mák, 1 csomag szentjános kenyér 2 csomag só. Gombos Mórné 2 kis párna áthuzattal.